

ÅTGÄRDER TILL GAGN FÖR PERSONALEN

1. BERGSLAGERNAS JÄRNVÄGARS PENSIONS- SAMT ÄNKE- OCH PUPILLKASSA, UNDERSTÖDSFÖRENING

Resumé från Historik I.

Sedan en del bötesmedel och innehållna avlöningar från byggnadstiden jämte ränta, tillsammans kr. 1.865,93, samt medel för sålda, kvarglömda effekter, avgifter för gångbiljetter m. m. reserverats för bildandet av en fond för en pensionskassa och denna fond fått en värdefull förstärkning genom en gåva av herr JAMES J. DICKSON på kronor 7.600,43, beslöts den 28.11 1881, att en pensionskassa skulle bildas med början den 1.1 1882. Redan första året uppgick medlemsantalet till 471. År 1899 hade antalet ökat till 682, och funnos då 57 pensions-tagare med ett sammanlagt pensionsbelopp av kr. 16.885.

Behållningen uppgick den 31.12 1899 till kr. 1.612.723,54.

Det ursprungligen antagna reglementet ersattes den 30.9 1889 med ett omarbetat, att tillämpas från 1.10 s. å.

*

"Pensionskassan" har under de c:a 40 år, den existerat, växt sig allt mera stark. Pensionsförhållandena hava samtidigt förbättrats, utan att kassans goda ställning blivit äventyrad. Man torde härför hava att tacka icke endast de stora bidrag, järnvägsbolaget lämnat, utan även den växelverkan, som ägt rum mellan styrelsen och fullmäktige. Allt från början har styrelsen, som består av järnvägsbolagets styrelse jämte en av fullmäktige vald ledamot, varit den beslutande, under det att fullmäktige, som utses av delägarna, varit rådgivande och förslagsställande. Många förslag till förbättrande av pensionsvillkoren hava framställts eller behandlats av fullmäktige, och det har varit styrelsens uppgift att noga överväga, i vad mån förslagen kunnat godkännas utan att "kapitalbrist", som förr i tiden ej var ovanlig inom understödsföreningar, uppstode.

En kort redogörelse för de huvudsakligaste förbättringarna, som i pensionshänseende vidtagits, torde här vara av intresse.

Pension till delägare var ursprungligen bestämd till 50 % av medeltalet av de sista 60 månadsavlöningarna, om delägaren uppfyllt de för s. k. fullpension stadgade bestämmelserna beträffande delaktighetsår m. m. samt vid kortare delaktighetstid än 30 år pension efter en glidande skala, slutande med 20 % efter 10 delaktighetsår. Fr. o. m. 1901 höjdes ovannämnda procenttal för fullpension till 70, vilken procentsats fortfarande är gällande. Flera utredningar hava verkställts för utrönande av möjligheten att höja nämnda procent, men har kassans ställning ännu icke medgivit önskvärd höjning.

Samtidigt med ovanstående ändrades även den glidande skalan för beräkning av pensioner till dem, som icke fyllt villkoren för fullpension, så att pension efter 10 delaktighetsår utgår med 25 % och efter 32 ½ delaktighetsår med 70 % å medelavlöningen.

Delägare, som till följd av kroppsskada eller sjuklighet, ådragen genom bolagets tjänst, icke vidare kan sin befattning sköta och för den skull avskedas, erhöll ursprungligen minst 35 % å medelavlöningen i pension. Fr. o. m. år 1901 har denna procentsats höjts till 50 för dem, som blivit otjänstbara på grund av kroppsskada.

Vid avsked på grund av sjuklighet höjdes pensionen fr. o. m. år 1913 från 35 till 40 % å medelavlöningen, om och så länge familjen består av man, hustru och minst 3 minderåriga barn. Fr. o. m. år 1916 har dessutom tillkommit bestämmelsen, att för nämnda kategori avskedade ävensom för vissa andra, som avgått före pensionsåldern, pensionsprocenten icke skall understiga 40, då fullständig oförmåga att bidraga till försörjningen föreligger.

Den 11.10 1915 beslöt styrelsen, att samtliga pensionärer, som åt-

PERSONALFÖRHÅLLANDEN

njöte tidigare beviljade pensioner enligt lägre procenttal än vad 1913 års reglemente föreskreve, skulle fr. o. m. 1.1 1916 erhålla pensioner i enlighet med reglementet av sistnämnda datum.

Även beträffande den ålder resp. sammanlagd ålder och delaktighets-tid, varvid delägare blir pensionsberättigad, hava förändringar vidtagits. Ursprungligen bestämdes 30 års delaktighet samt att sammanräknade levnads- och delaktighetsåren skulle uppgå till 95. År 1901 sänktes sistnämnda årsantal för lokomotivförare och -eldare till 90, varjämte viss minimiålder infördes, vilken för tjänsteman, stationsmästare, kontorsbiträde och förrådsvakt sattes till 63, för lokomotivförare och -eldare till 57 och för annan delägare till 60 år. År 1913 ändrades detta därhän, att minimiåldern även för lokomotivputsare sattes till 57 år. För kvinnlig delägare bestämdes samtidigt minimiåldern till 55 år och sammanräknade ålders- och delaktighetsår till 85.

Förbättringen för änkor och barn framgår av följande tabell över pensionsprocent.

	Reglemente gällande från				
	1.1 1882	1.10 1889	1.1 1901	1.1 1913	1.1 1916
	%	%	%	%	%
1 föräldralöst barn i pens.-åldern	20	20	25	25	25
änka utan ,, ,, ,,	20	20	25	30	30
,, med 1 ,, ,, ,,	20	33,5	35	35	35
2 föräldralösa ,, ,, ,,	20	33,5	35	35	35
änka med 2 el. flera barn ,,	20	33,5	35	40	40
3 eller flera föräldralösa barn					
i pensionsåldern	20	33,5	35	40	40

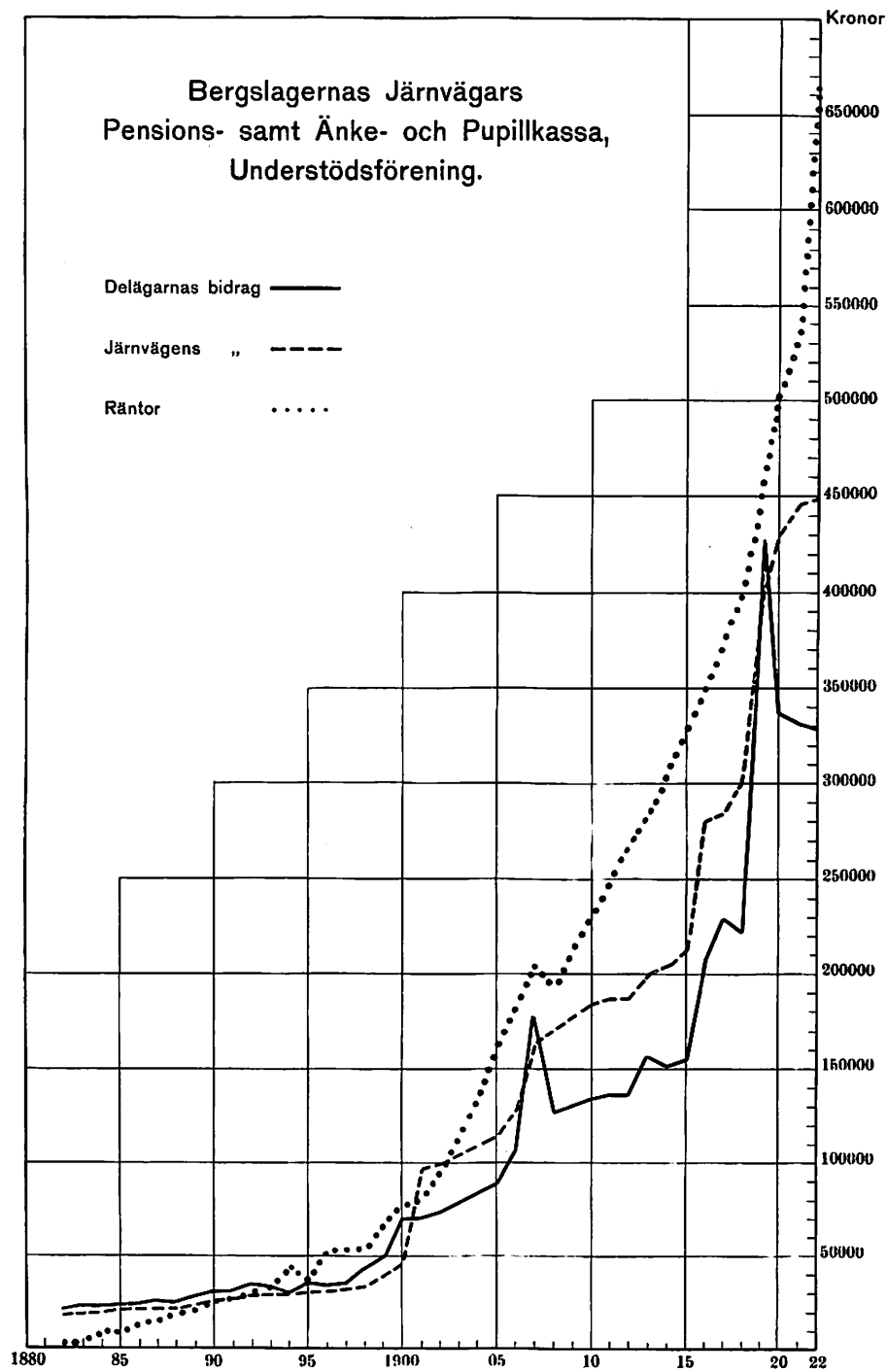
Pensionsåldern för barn höjdes från och med 1913 från 16 till 18 år.

För genomförandet av ovan nämnda förbättringar av pensionsvillkoren har det varit nödvändigt att skaffa relativt ökade inkomster.

Delägarnas avgifter bestämdes ursprungligen till 5 % å avlöningen för dem, som inträdde före fyllda 30 år. För äldre bestämdes högre procent, slutande med 8,74 % för dem, som fyllt 49 år. Från och med 1901 har avgiften varit 7 % av månadsavlöningen för dem, som vid inträdet i kassan icke fyllt 26 år, för dem, som fyllt 26 t. o. m. 32 år, 7,12 upp till 7,87 % och för dem, som fyllt 33 upp till 39 år, 8 %. Vid högre inträdesålder bestämmer styrelsen månadsavgiften för varje särskilt fall. Äldre delägare betala den förutvarande avgiften höjd med 2 %.

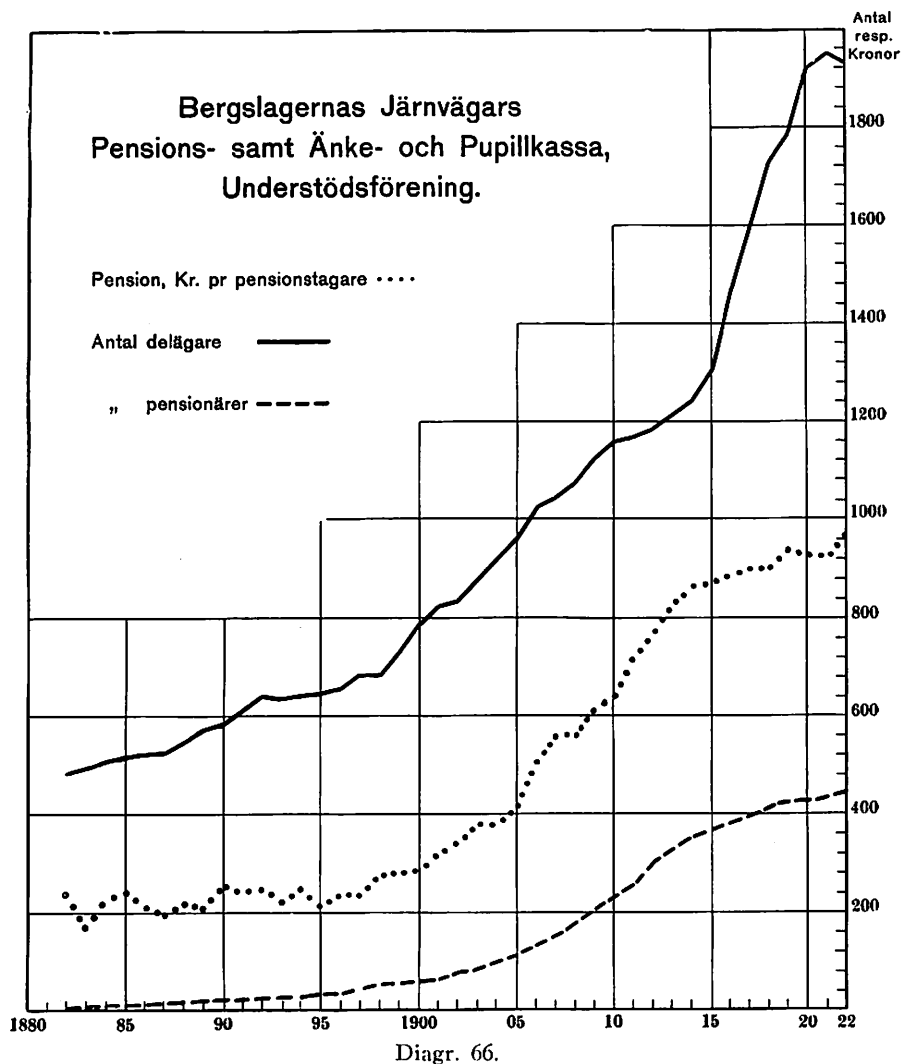
Avgiften för kvinnlig delägare har däremot, enär endast egen pension för dem kan ifrågakomma, fr. o. m. år 1913 nedsatts till 2 % under manliga delägares.

ÅTGÄRDER TILL GAGN FÖR PERSONALEN

Diagr. 65.

PERSONALFÖRHÅLLANDEN

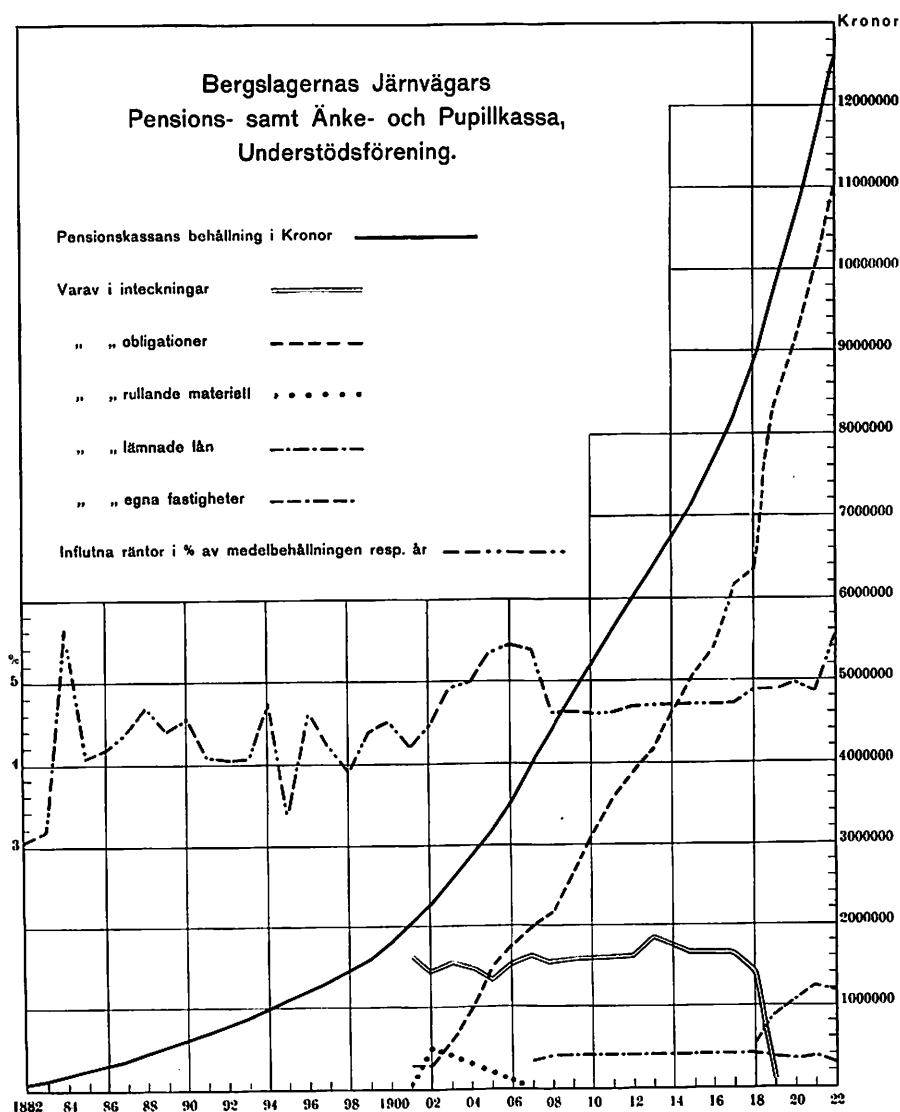

Den väsentligaste hjälpen för möjliggörandet av förbättringarna erhöles från järnvägsbolaget, som från 1901 höjde bidraget från 5 till 10 % å delägarnas avlöningar.

Utom de direkta bidragen från järnvägen och delägarnas avgifter utgöres kassans inkomster av räntor samt diverse inkomster.

Diagr. 65 visar stegringen av de tre väsentligaste inkomstkällorna. I kurvan för delägarnas bidrag observerar man särskilt spetsarna 1907 och 1919, beroende på då gjorda större löneregleringar, varvid de s. k. uppflyttningsavgifterna uppgingo till betydande belopp. Dessa avgifter

ÅTGÄRDER TILL GAGN FÖR PERSONALEN

Diagr. 67.

utgå vid löneförhöjningar med löneförhöjningen för två månader. Såsom kurvan för järnvägens bidrag visar, ökas detta samtidigt. Den kraftiga ökningen 1901 berodde däremot på den förutnämnda ökningen av järnvägens bidrag från 5 till 10 % av avlöningarna.

Diverse inkomsterna, som härröra från personalen ådömda böter, gåvor, förverkade pensionsbelopp, inkomst genom försäljning av tillvaratagna effekter, fraktkreditprovisioner, gångbiljetter, annonsering å stationerna,

PERSONALFÖRHÅLLANDEN

Fig. 233. Pensionskassans byggnader i Ludvika.

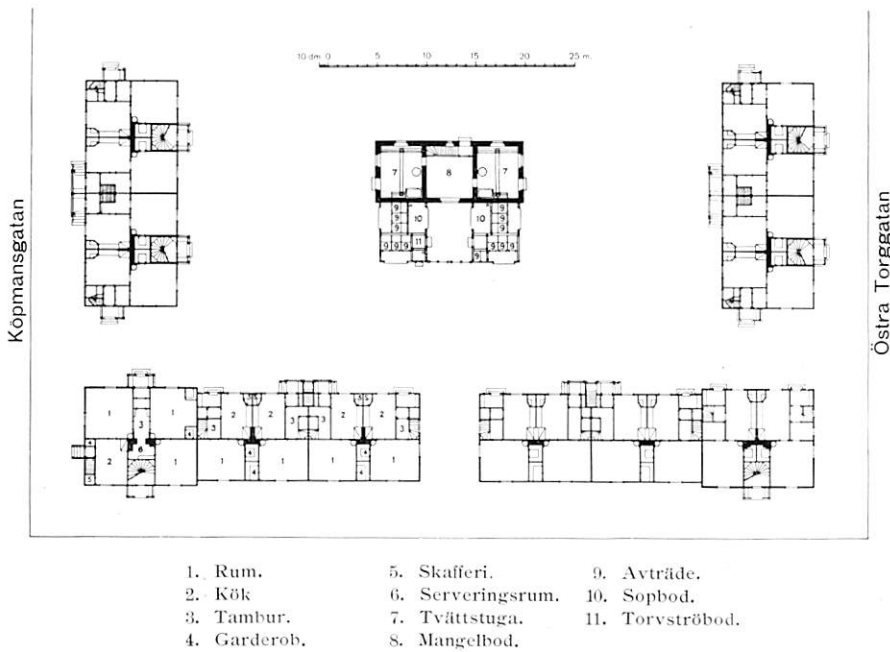

Fig. 234. Plan av pensionskassans byggnader i Ludvika.

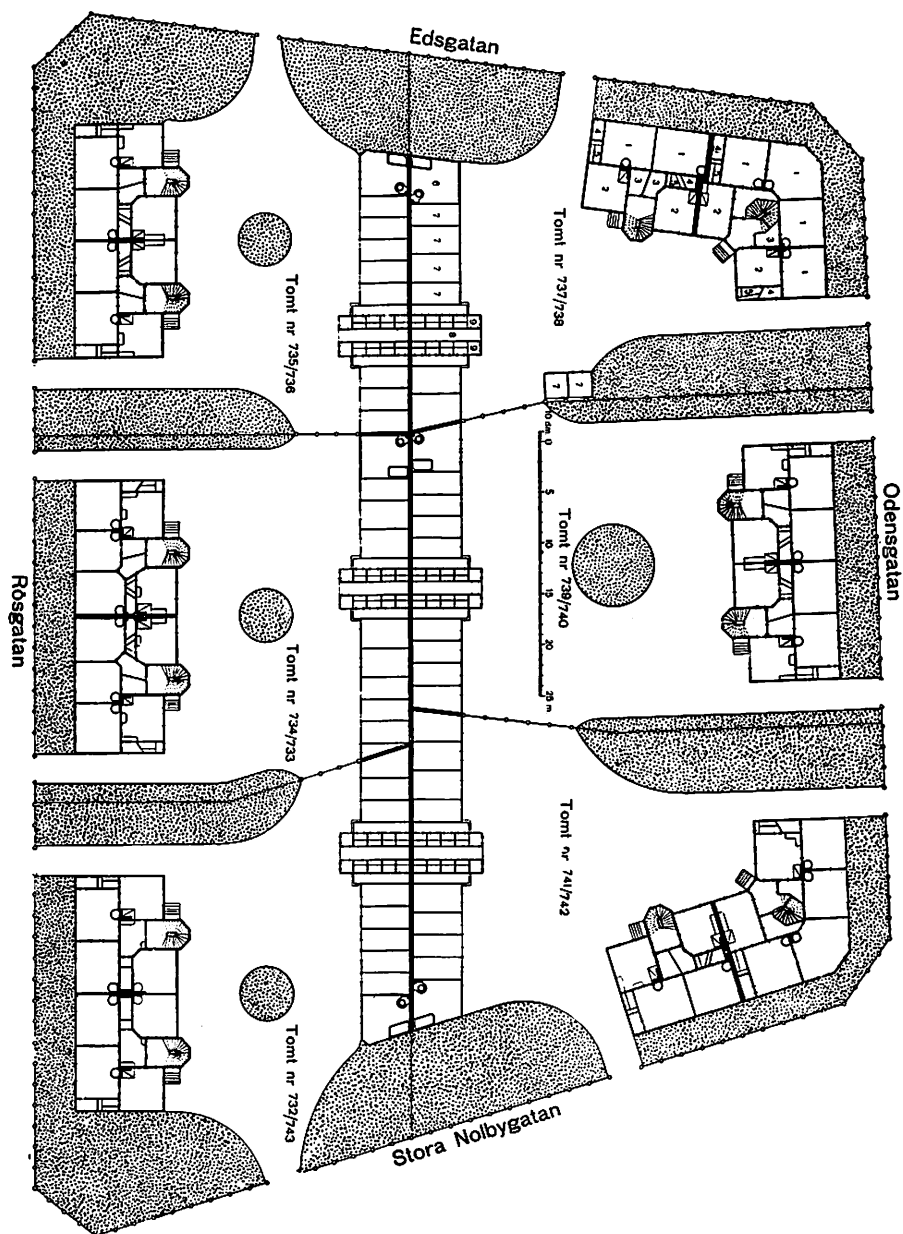

Fig. 235. Pensionskassans byggnader i Ludvika (gårdsinteriör).

tidningsförsäljning, skörd å vissa jordområden samt makulatur, hava under årens lopp ökats och bidragit till kassans goda ställning. Efter att under 1800-talet hava uppgått till 7 å 9.000 kr. per år, hava de numera stigit till över 50.000 kronor.

Kurvorna för delägarnas och järnvägens bidrag (diagr. 65) visa från 1916 en påtaglig, kraftig uppgång. Denna uppgång är delvis beroende på den med anledning av trafikstegringen gjorda personalökningen men till huvudsaklig del sammanhängande med den omständigheten, att från nämnda år ett stort antal verkstadsarbetare vunnit inträde i kassan. Järnvägens styrelse har enligt stadgarna rätt att medgiva inträde för "extra befattningshavare och arbetare". Allt efter som de under de första åren antagna verkstadsarbetarna började bli ålderstigna och måste från tjänsten avgå, oftast med ringa möjligheter till ett någorlunda bekymmersfritt liv på ålderdomen, mognade tanken, att något borde göras för att verkstadsarbetarna skulle i större utsträckning begära inträde i kassan. I början av år 1916 fattade järnvägens styrelse beslutet, att varje verkstadsarbetare, som nyanställdes, skulle förbinda sig att inom viss tid begära inträde i kassan. Så småningom skulle därigenom verkstadsarbetarna komma i samma ställning som ordinarie personal beträffande pension. Järnvägens styrelse beslöt samtidigt, att för möjliggörandet av inträde för de verkstadsarbetare, som vore i åldern

PERSONALFÖRHÅLLANDEN

1. Rum.	4. Garderob.	7. Vedbod.
2. Kök.	5. Skafferi.	8. Avtråde.
3. Tambur.	6. Tvättstuga.	9. Sophod.

Fig. 236. Pensionskassans byggnader i Åmål.

Fig. 237. Pensionskassans byggnader i Åmål.

30—50 år, anslå medel såväl till täckande av retroaktivavgifter till kassan som till lindring av första årets avgifter.

Av diagr. 66, som visar delägarnas och pensionstagarnas antal, framgår ävenledes den starka ökningen av delägare från 1916. Dessutom finnes i diagrammet inlagd en kurva, som visar den icke obetydliga ökningen av medelpensionsbeloppet.

Kassans behållning, som år 1923 växt till c:a 12,5 millioner kronor, var tidigare huvudsakligen placerad i inteckningar i fastigheter. Så småningom har emellertid alltmera av tillgångarna överflyttats i obligationer. Under åren 1901—1906 hade kassan en del penningar nedlagda i rullande materiell, som inlöstes av järnvägen enligt därom uppgjort kontrakt. En del av tillgångarna ha sedan 1907 varit placerade i lån till Lödöse—Lilla Edets järnväg. På senare åren har en del tillgång nedlagts i egna fastigheter, å vilkas byggnadskapital järnvägen garanterat viss förräntning. Byggnaderna skola av järnvägen så småningom inlösas.

För möjliggörandet av penningplacering i egna byggen beslöts den 4.12 1916 därför erforderlig stadgeändring.

Behållningen och dess fördelning från 1901 i olika säkerheter framgår av diagr. 67, som även visar ränteinkomstens procentiska förhållande till medeltalet mellan behållningarna vid resp. års början och slut.

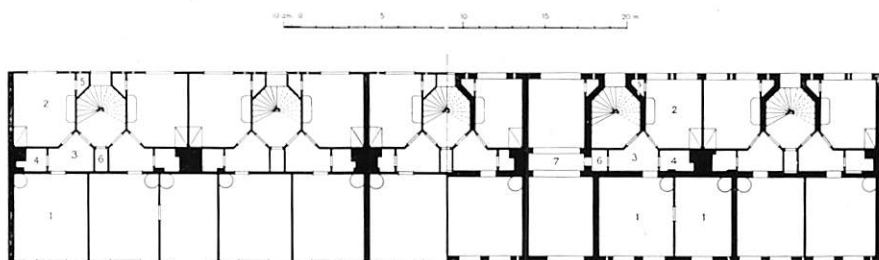

Fig. 238. Pensionskassans byggnad i Göteborg.

Kassans ägande fastigheter hava på framställning från järnvägens styrelse uppförts för att lindra bostadsnöden, som under kristiden i hög grad försvårade personalanskaffningen.

Byggnaderna äro uppförda i Ludvika, Ämål och Göteborg (vid Lärje) och innehålla i Ludvika 60, i Ämål 108 och i Göteborg 64 eldstäder.

Fig. 233—239 visa en del plananordningar och yttervyer av de enkelt men solitt byggda fastigheterna. Beträffande byggnaderna i Ludvika är att märka, att alla lägenheterna hava egen ingång, och att till de flesta höra ett i övervåningen förlagt rum jämte vindsutrymme.

Gamlestadsvägen

1. Rum.	3. Tambur.	5. Skafferi.
2. Kök.	4. Garderob.	6. W.C.

Fig. 239. Pensionskassans byggnad i Göteborg.

ATGÄRDER TILL GAGN FÖR PERSONALEN

På grund av bestämmelserna i lag av 29.6 1912 om understödsföreningar blev kassan 1916 inregistrerad, varvid namnet erhöll tillägget "understödsförening" och erforderliga ändringar vidtoges i reglementet.

En av dessa avser erforderlig bestämmelse för det fall, att delägare bleve befriad från avgiftsplikt enligt lagen om allmän pensionsförsäkring. Den 24.3 1916 förordnade Konungen om sådan befrielse för ordinarie befattningshavare, som är delägare i kassan, ävensom för hustru till sådan befattningshavare, allt under vissa närmare angivna villkor.

•

Såsom förut framhållits, är pensionskassans utveckling till sin nuvarande starka ställning i första hand beroende av den välvilja, bolaget alltid visat kassan. Många äro även de, som med personalens intresse för ögonen personligen sökt föra kassan framåt. Bland dessa intager f. bandirektören, majoren DENIS INSULANDER, fullmäktiges mångåriga ordförande och representant i styrelsen, ett framstående rum.

2. UNDERSTÖD SAMT DYRTIDSTILLÄGG TILL PENSIONÄRER OCH UNDERSTÖDSTAGARE

En del av järnvägens befattningshavare har av olika anledningar icke tillhört pensionskassan. För att dessa vid avgång ur tjänsten icke skulle förlora all inkomst, har styrelsen tillerkänt dem understöd. Så småningom utbildade sig såsom norm för beloppets fastställande, att vederbörande skulle erhålla tio sjuttondelar av det belopp, han skulle erhållit, om han varit delägare i pensionskassan. Den valda bråkdelen får sin förklaring därav, att bolaget till pensionskassan såsom bidrag lämnar 10 % och delägaren i allmänhet 7 % å lönebeloppet. Man kan sålunda säga, att bolaget bidrager till delägarnas pensionering med $\frac{10}{17}$ av pensionen.

Såväl för pensionstagare som för understödstagare blev det hårda tider, då kristiden inträdde. Styrelsen beslöt därför den 4.12 1916, att krigstidstillägg å pensioner och understöd skulle av bolaget utbetalas. Genom nya beslut hava beloppen sedermera ändrats efter förhållandena.

Det första beslutet gällde,

att manliga pensions- och understödstagare, vilkas årliga pension ej överstege 1.000 kr., skulle erhålla ett tillfälligt bidrag av 75 kr. (om pensionen överstege 1.000 men ej 1.075 kr., skulle sammanlagt 1.075 kr. utbetalas) och

att till änkor eller föräldralösa barn, vilkas årliga pension eller under-

PERSONALFÖRHÅLLANDEN

stöd icke överstege 600 kr., skulle lämnas ett tillfälligt bidrag av 50 kr. (resp. skillnaden mellan 650 och pensionen).

År 1917 utvidgades krigstidstillägget sålunda,

att manliga med pension ej över 3.000 kr. erhöilo	100 kr.
„ änkor „ „ „ „ 1.500 „ „	75 „
„ föräldralösa barn „	75 „
„ manliga understödstagare „	100 „
„ änkor med understöd „	75 „
„ f. d. grindvakterskor och vagnstäderskor med understöd 10—15 kr. i månaden „	75 „

Fr. o. m. 1918 blevo grunderna för tilläggens beräkning omlagda, så att tilläggen skulle utgå med ett fast belopp och ett procentiskt belopp, vilkas summa ej fick överstiga ett bestämt maximibelopp. Följande *per år räknade* belopp och procentsatser hava för de olika perioderna beslutats.

	1.1 1918	1.7 1918	1.1 1922	1.7 1922	1.1 1923	1.7 1923
	30.6 1918	31.12 1921	30.6 1922	31.12 1922	30.6 1923	31.12 1923
Procentiskt tillägg a pensions resp. understödsbelopp	%					
Fast belopp och inom () maximibelopp av detta och proc. tillägget:						
F. d. befattningshavare .. kr.	150 (600)	300 (1200)	150 (1200)	150 (1200)	100 (1000)	100 (800)
Pensionsberättigad änka .. „	100 (250)	200 (500)	100 (500)	100 (500)	70 (400)	70 (300)
Pensionsberätt. änka med pens.-ber. barn — änkan ..	100	200	100	100	70	70
pr barn .. „	50	100	50	50	35	35
med maximibelopp,						
då — 1 barn	(300)	(600)	(600)	(600)	(500)	(400)
2 „	(350)	(700)	(700)	(700)	(600)	(475)
3 „ eller flera ..	(400)	(800)	(800)	(800)	(700)	(550)
Pensionsberättigat barn utan pensionsberättigad moder	50	100	50	50	35	35
med maximibelopp,						
då — 1 barn	(200)	(400)	(400)	(400)	(300)	(225)
2 syskon	(250)	(500)	(500)	(500)	(400)	(300)
3 „ eller flera ..	(300)	(600)	(600)	(600)	(500)	(375)

ATGÄRDER TILL GAGN FÖR PERSONALEN

År 1909 uppgick utgiften för särskilt beviljade pensioner och understöd till 14.157 kr. Under åren 1910—15 höll siffran sig mellan c:a 19.000 och 24.000 kr. Den har därefter inkl. dyrtidstilläggen uppgått

för 1916 till	38.932,13
1917 „	57.482,09
1918 „	256.632,25
1919 „	352.718,21
1920 „	413.579,11
1921 „	375.298,91
1922 „	332.040,84

3. BRANDFÖRSÄKRING AV BETJÄNINGENS LÖSEGENDOM.

Resumé från Historik I.

I avsikt att hjälpa betjäningsspersonalen att skydda sig i händelse av eldsolycka beslöts den 9.10 1883, att bolaget skulle på sin bekostnad brandförsäkra löseegendomen för alla dem av betjäningen, som vore delägare i pensionskassan, och skulle därvid löseegendomen för varje gift person beräknas till 200 och för ogift till 100 kronors värde.

Förmånen av brandförsäkring utsträcktes den 31.3 1890 att gälla även för den fasta verkstadspersonalen i Åmål.

Efter uppgörelse med Brand- och Livförsäkringsaktiebolaget Svea tog försäkringen sin början den 1.1 1884.

Samtidigt uppmanades personalen att genom egna bidrag höja brandförsäkringsbeloppen över de ovannämnda.

Den brandförsäkrade löseegendomens värde uppgick vid 1899 års slut till 513.800 kr., och hade bolaget under åren 1884—1899 bekostat ungefär en tredjedel av premierna.

*

Försäkringsaktiebolaget Skandia har sedermera övertagit försäkringen av ovannämnda löseegendom.

Försäkringsbeloppet uppgick 1.1 1923 till 1.433.000 kr. Av denna summa har bolaget åtagit sig risken för 292.100 kr., för vilket belopp premie sålunda icke betalas av försäkringstagarna.

PERSONALFÖRHÅLLANDEN

4. BERGSLAGERNAS JÄRNVÄGARS LIVFÖRSÄKRINGSFÖRENING

Resumé från Historik I.

Sedan det visat sig, att personalen hyste stort intresse för tryggandet av familjen utöver de förmåner, pensionskassan erbjöd, tillsatte styrelsen år 1886 en kommitté för frågans vidare behandling.

Kommittén föreslog, efter underhandlingar med Brand- och Livförsäkringsaktiebolaget Svea, bildandet av en förening, vars medlemmar skulle av Svea erhålla avsevärda förmåner vid livförsäkring. Bolagets styrelse förklarade sig den 27.11 1886 villig att omhändertaga föreningen, under villkor att föreningens stadgar underkastades styrelsens godkännande samt att de därefter icke finge utan styrelsens medgivande ändras. I planen ingick, att fullmäktige och revisorer i pensionskassan skulle äga att i avseende på livförsäkringsföreningens angelägenheter hava samma befogenhet, som tillkom dem beträffande pensionskassan.

Av kommittén utfärdat cirkulär med uppmaning att i föreningen inträda mottogs med sådan tillslutning, att föreningen den 1.2 1887 kunde träda i verksamhet. Den räknade då 365 delägare med ett försäkringsbelopp av 349.400 kronor. Vid 1899 års slut hade delägareantalet stigit till 557 och försäkringsbeloppet till 472.000 kr. Under tiden 1887—1899 utbetalades vid 32 dödsfall sammanlagt kr. 31.186,62.

*

Under åren 1900—1909 var delägareantalet omkring 550. Högsta siffran nåddes 1908 med 565. Försäkringsbeloppet höll sig under samma tid omkring 460.000 kronor.

Fr. o. m. år 1910 har sänkning av såväl delägareantal som försäkringssumma ägt rum. Den 31.1 1923 hade sålunda delägareantalet sjunkit till 410 och försäkringssumman till 326.700 kr.

En betydande sänkning av försäkringssumman har sålunda ägt rum trots den fördel, som medlemsskap i föreningen erbjuder.

Utom av en för järnvägsmän låg premie består denna i återbekommandet av tre fjärdedelar av den å inbetalda premier uppkommande vinsten. Denna vinst återbetalas vart femte år och utdelas till vid periodens slut i föreningen kvarstående delägare.

I procent av dessas inbetalade premier har vinstutdelningen uppgått till

under perioden 1897—1901		21,03	%
” ” 1902—06		24,20	”
” ” 1907—11		31,53	”
” ” 1912—16		32,41	”
” ” 1917—21		27,10	”

ATGÄRDER TILL GAGN FÖR PERSONALEN

5. UNDERSTÖD TILL ANDRA PERSONALFÖRENINGAR.

Järnvägspersonalens i Åmål Lån- och Läsbibliotek.

Biblioteket bildades år 1884 på initiativ av maskindirektören O. NYSTRÖMER och röntte under många år ett livligt intresse från personalens sida. Egendomligt nog har detta intresse med åren minskats, så att bibliotekets direktion och medlemmar funnit sig föranlåtna att besluta om bibliotekets upphörande i sept. 1923, då boksamlingen överlämnades som gåva till Åmåls stads bibliotek.

Bolaget har understött biblioteket med anslag till lokalhyra — ursprungligen 225 kr., sedermera 500 kr. per år — från 1.10 1884 t. o. m. år 1921.

En av maskindirektör NYSTRÖMER bildad, under biblioteksdirektionens förvaltning stående fond, som genom ränteavkastning och tillskott från biblioteket vuxit till c:a 1.000 kr., kommer att fortleva under namn av *O. och E. Nyströmers donationsfond*. Från fonden komma premier, stipendier eller annat studieunderstöd att utdelas till i Åmål bosatta befattningshavares eller f. d. befattningshavares vid B. J. barn.

Sjuk- och begravningshjälpsföreningen mellan arbetare vid B. J. verkstad.

Denna förening, som bildades 1890, har haft och har en viktig uppgift att fylla, emedan verkstadsarbetarna vid sjukdomsfall icke uppbära avlön, annat än då sjukdomen vållats av skada i tjänst.

Vid antagandet i tjänst måste verkstadsarbetare förbinda sig att, om sjukkassans stadgar ej lägga hinder i vägen, ingå som medlem i kassan och att där kvarstanna, så länge han är verkstadsarbetare.

Sjukkassan har under vissa år haft svårigheter med sin ekonomi. Särskilt var detta fallet under åren 1917—18, då "spanska sjukan" föranledde högst väsentligt stegrade utgifter. Sedan kassan för dessas bestridande fått av bolaget låna 5.000 kr., beslöt styrelsen den 3.2 1919 att efterskänka skulden.

Matlagsföreningar under kristiden.

Då matvarupriserna under kristiden allt mera stego, och själva anskaffandet av matvaror var förenat med mycket besvär och avsevärd tidsförlust för husmödrarna, upphörde många mindre pensionat, matserveringar och familjer med mathållningen för ungarlar.

Förvaltningen fann det därför nödvändigt att understödja bildandet av matlagsföreningar genom tillsläppandet eller bekostandet av lokal samt utlånet av inventarier och rörelsekapital.

PERSONALFÖRHÅLLANDEN

Sådana föreningar bildades åren 1917 och 1918 i Falun, Ludvika, Åmål och Göteborg.

Matlaget i Göteborg, för vilket särskild lokal uppfördes, kom till stånd något för sent och upphörde snart med sin verksamhet.

De övriga tre matlagen utvecklade sig till ganska betydande företag. Några data till belysandet av matlagsverksamheten torde hava "dyrtids-historiskt" intresse, varför en del uppgifter här lämnas ur en av styrelsens ombud i matlagsföreningen i Åmål gjord utredning angående de tre nämnda matlagens verksamhet t. o. m. 1920.

Trafikförvaltningens kostnader för iordningställandet av lokaler uppgick till sammanlagt 27.373 kr. samt för inventarier till 26.445 kr. Vid matlagens upphörande skulle inventarierna återlämnas, och bör sålunda endast en del av sistnämnda summa anses vara i verkligheten tillsläppt. Utom dessa utgifter bestred förvaltningen hyror samt för Falun och Ludvika avgifterna för vatten och ljus med tillsammans c:a 6.700 kr. per år. Läggas till dessa utgifter ränta å det tillhandahållna rörelsekapitalet, kommer man till en utgift för förvaltningen per måltid av c:a 10 öre, vilken siffra fördelaktigt skiljer sig från de bidrag, som under kristiden på andra håll tillsläpptes i liknande fall.

Matlagens kostnader per måltid uppgingo under åren 1918—20 i medeltal i Falun till kr. 1,25, i Ludvika till kr. 1,13 och i Åmål till kr. 1,07 eller i medeltal för alla tre ställena till kr. 1,14, inklusive amortering och ränta å det av järnvägen tillhandahållna rörelsekapitalet.

Affärernas storlek kan bedömas därav, att utgifterna för matvaror år 1919 uppgingo till i Falun 65.670 kr., i Ludvika 49.763 kr. och i Åmål 91.230 kr.

Efter 1920 hava kostnaderna per måltid minskats och inackorderingspriserna sänkts. Vad de senare beträffar utgjorde månadspriset i Åmål under 1919—20 97.50 och våren 1923 55 kr.

Under 1923 hava förvaltningens bidrag till matlagsföreningarna upphört.

Föreningarna i Falun och Ludvika fortsätta tillsvidare rörelsen, under det att föreningen i Åmål upphört med sin verksamhet och kommer att avveckla.

De tre föreningarna hava till förvaltningen återbetalat det tillhandahållna rörelsekapitalet. Föreningarna i Falun och Ludvika kunna sägas hava god ställning. Åmålsföreningen avvecklar med en ganska betydande behållning.

FÖRVALTNING AV TILL PERSONALENS GAGN STIFTADE FONDER

MAJOR DENIS INSULANDERS DONATIONSFOND.

Bandirektören, major DENIS INSULANDER, ingav vid sin avgång ur tjänsten till styrelsen en skrivelse, vars båda sista stycken hade följande lydelse:

"Oaktat de förbättrade löneförmåner, som genom styrelsens välvilja så småningom kommit även banpersonalen till del, händer dock emellanåt, dels i följd av stor barnskara, dels i följd av sjukdom och dels genom förlust av kreatur m. m., att en eller annan familj råkar i ekonomiska svårigheter. En tillfällig hjälp, om ock ringa, kan ofta för en sådan familj vara av stor betydelse.

För att vid dylika tillfällen några medel till hjälp må stå till buds vill jag härmed vördsammast anhålla att till styrelsens förvaltning få överlämna ett litet kapital av *tio tusen (10.000) kronor*, placerade i Göteborg—Borås järnvägs obligationer, och är min önskan, att den årliga avkastningen av detta kapital må, efter förslag av banmästarna och yttrande av baningenjörerna, genom tjänstförrättande bandirektören fördelas bland de bäst behövande, vilka även i övrigt genom plikttroget arbete och gott uppförande därav gjort sig förtjänste.

Göteborg den 31 mars 1906.

Vördsammast och ödmjukast
DENIS INSULANDER."

Styrelsen beslöt den 9.4 1906 att med tacksamhet övertaga förvaltningen av de överlämnade gåvomedlen samt att till major INSULANDER avlåta en tacksamhetsskrivelse.

Av denna fonds räntemedel hava under åren 1907—22 utdelats sammanlagt 5.940 kr.

Den 1.1 1923 hade fonden växt till kr. 12.175,58.

PERSONALFÖRHALLANDEN

J. D. SIMONSSONS FOND.

Den 21.4 1919 överlämnade representanter för befattningshavare av alla grader vid B. J., L. L. E. J. och K. F. J. till f. verkställande direktören J. D. SIMONSSON en adress av följande lydelse:

"Till Eder, vår f. Verkställande Direktör

J. D. SIMONSSON

bedja vi få framföra vår hjärtliga lyckönskan på 70-årsdagen ävensom uttrycken för vår djupt kända tacksamhet för allt det arbete, Ni nedlagt till Bergslagernas järnvägars personals bästa, ett arbete, som präglats av Edert ädla sinne och Edert hjärtas värme och godhet.

Ehuru Eder livsgärning kommer att utan vår medverkan i järnvägar- nas och Bergslagsbanans hävder intaga ett framstående rum, skulle det vara oss kärt, om Edert minne bleve bland oss och våra efterkommande i tjänsten på ett mera personligt sätt hugfäst.

Vi tillåta oss därför vördsamt anhålla, att Ni ville av de medel, som härmed överlämnas, stifta en fond, bärande Edert namn, och att Ni ville förordna om sättet för fondens förvaltning och användning."

Med adressen följde fyra band, innehållande kort, varå de 1.826 bidragstecknarna skrivit sina namn.

I skrivelse till styrelsen anhöll direktör SIMONSSON därefter att, sedan stadgar för fondens förvaltning och användning — efter samråd med kommitterade för personalen — blivit upprättade, få överlämna det be- komna penningbeloppet, vilken anhållan av styrelsen beviljades den 14.6 1919.

Enligt de fastställda stadgarna skall av ränteavkastningen årligen $\frac{1}{10}$ läggas till kapitalet. Dessutom kan fonden ökas med de medel, som icke utdelats, ävensom med medel, som intresserade donera till fonden.

Tillgängliga räntemedel skola användas för B. J., L. L. E. J. och K. F. J. befattningshavares, f. d. befattningshavares eller dessas familje- medlemmars bästa i sådana avseenden, där järnvägsbolagen icke enligt lag eller åtagande hava skyldighet att träda emellan, varvid i första hand bör komma ifråga lindrandet av ekonomiska svårigheter på grund av sjukdom eller dödsfall. Användningssättet kan emellertid växla efter föreliggande behov.

Fondens medel förvaltas av B. J. styrelse. Över tillgängliga medels användning beslutar en nämnd, bestående av B. J. direktörer för trafik-, ban- och maskinavdelningarna, förste kamreraren samt en av fullmäktige för B. J. pensions- samt änke- och pupillkassa vald ledamot.

AV BOLAGET ICKE UNDERSTÖDDA FÖRENINGAR

Fondens behållning uppgick vid 1919 års slut till kr. 14.137,04 och den 1.1 1923 till kr. 14.681,20.

Fondens medel äro huvudsakligen placerade i Borås stads 5 ½ % obligationer av 1919.

Under åren 1920—22 har utdelats understöd med sammanlagt 1.830 kronor.

AV BOLAGET ICKE UNDERSTÖDDA FÖRENINGAR

Föreningsväsendet har i vårt land kraftigt utvecklats. Även inom B. J. hava föreningar av olika slag bildats och utvecklats eller i vissa fall försvunnit.

Som föregångare till järnvägsmannaförbundet kan man räkna *Bergslagens Järnvägars Stationskarlsförening*, som bildades år 1897 och hade såväl ekonomiskt som ideellt intresse. Såväl denna förening som en del i "Historik I" omnämnda föreningar med ekonomiskt intresse hava upphört med sin verksamhet eller hava ringa betydelse. Kvarvarande större föreningar från äldre tider äro *Bergslags Göteborgs stations sparkasseförening* (bildad 1885), *Bergslags Göteborgs stations tjänstemäns sparkassa* (bildad 1894), *Personalens vid Bergslagens Järnvägar Konsumtionsförening* (bildad 1898). Av senare datum är *B. J. personals i Göteborg intresseförening*.

Ehuru dessa föreningars verksamhet i och för sig har sitt stora intresse såsom avsedd att tjäna till personalens bästa, anses en närmare beskrivning av samma föreningars utveckling icke ligga inom ramen för detta arbete.